

Sygn. akt III UK 50/09

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 3 marca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Andrzej Wróbel (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Zbigniew Hajn (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania M. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w J.

o emeryturę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 marca 2010 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 26 marca 2009 r.

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego
Sądowi Apelacyjnemu.**

Uzasadnienie

Decyzją z 31 marca 2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. powołując art. 24, art. 29 i art. 46 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r., nr 39, poz. 353 ze zm.) odmówił wnioskodawczyni M. S. prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji Zakład podał, że wnioskodawczyni udowodniła łączny okres ubezpieczenia wynoszący 34 lata, 9 miesięcy i 2 dni, w tym 31 lat, 8 miesięcy i 22 dni okresów składkowych i 3 lata i 10 dni okresów nieskładkowych, jednakże nie przysługuje jej prawo do emerytury, bowiem przed dniem zgłoszenia wniosku ostatnim tytułem ubezpieczenia wnioskodawczyni było ubezpieczenie z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

W odwołaniu od powyższej decyzji M. S. domagała się zmiany zaskarżonej decyzji, przez przyznanie prawa do emerytury. Podniosła, że nieprzerwanie od 2003 r. pobiera świadczenie przedemerytalne, co uzasadnia przyznanie jej emerytury w obniżonym wieku stosownie do dyspozycji art. 21 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Odpowiadając na odwołanie Zakład wniósł o jego oddalenie podtrzymując swoje stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. wyrokiem z dnia 22 października 2008 r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał M. S. prawo do emerytury od dnia złożenia wniosku. Sąd Okręgowy ustalił, że decyzją z 14 marca 2004 r. Powiatowy Urząd Pracy w S. przyznał wnioskodawczyni prawo do świadczenia przedemerytalnego począwszy od 2 grudnia 2003 r. Organ rentowy decyzjami z 10 marca 2004 r. i z 5 września 2006 r. ustalił wysokość emerytury odwołującej, celem obliczenia jej świadczenia przedemerytalnego. W decyzji z 5 września 2006 r. Zakład przyjął 29 lat 8 miesięcy i 8 dni okresów składkowych oraz 9 miesięcy i 19 dni okresów nieskładkowych. W dniu 9 stycznia 2006 r. M. S. rozpoczęła działalność gospodarczą i z tego tytułu została objęta ubezpieczeniem społecznym. Sąd Okręgowy ustalił także, że Zakład przyjął podleganie ubezpieczeniu społecznemu przez wnioskodawczynię z tytułu pozostawania w stosunku pracy przez okres wynoszący 29 lat, 11 miesięcy i 13 dni, wyłączając

okresy urlopów wychowawczych od 14 maja 1977 r. do 13 czerwca 1977 r. oraz od 15 czerwca 1978 r. do 31 października 1978 r., a także okres za który odwołująca otrzymała odszkodowanie z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia umowy o pracę.

Sąd pierwszej instancji uznał, że M. S. nabyła prawo do emerytury na podstawie art. 29 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W ocenie Sądu wnioskodawczynie spełniła przesłanki z art. 29 ust. 1, bowiem ukończyła 55 lat i posiada niekwestionowane przez Zakład okresy składkowe i nieskładkowe przenoszące 30 lat. Sąd uznał ponadto, że wnioskodawczynie posiada także ponad trzydziestoletni okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozostawania w stosunku pracy. Powołując się na treść art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. nr 137, poz. 887 ze zmianami) oraz art. 186 kp Sąd stwierdził, że okresy urlopów wychowawczych są okresami podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozostawania w stosunku pracy.

W apelacji od tego wyroku organ rentowy zarzucił naruszenie art. 29 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, kwestionując posiadanie przez wnioskodawczynię wymaganego tym przepisem okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu umowy o pracę. Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania. Podniósł, że zgodnie z art. 7 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych okres urlopu wychowawczego jest okresem nieskładkowym, ponadto w jego trakcie pracownik nie świadczy pracy na rzecz pracodawcy i nie otrzymuje wynagrodzenia za pracę, wskutek czego stosunek pracy jest zawieszony na czas trwania tego urlopu.

W wyroku zaskarżonym rozpoznawaną skargą kasacyjną Sąd Apelacyjny oddalił apelację.

Sąd Apelacyjny wskazując na sprzeczność w uznanych przez ZUS okresach podlegania ubezpieczeniu w związku z pozostawaniem w stosunku pracy przez wnioskodawczynię, zwrócił się do Zakładu o udzielenie informacji, jakie okresy i z jakiego tytułu zostały uwzględnione wnioskodawczynie jako okresy składkowe i nieskładkowe. W odpowiedzi pismem z 10 lutego 2009 r. organ rentowy wskazał, że okresy składkowe wnioskodawczynie wynoszą 31 lat, 8 miesięcy i 22 dni, zaś

okresy wynikające z zatrudnienia na podstawie umowy o pracę wynoszą 29 lat, 11 miesięcy i 13 dni, na które składa się 29 lat, 8 miesięcy i 11 dni okresów składkowych oraz 3 miesiące i 2 dni okresu nieskładkowego (k. 41).

Sąd Apelacyjny podzielił pogląd apelującego o niemożności uznania okresów przebywania przez wnioskodawczynię na urlopie wychowawczym jako okresów spełniających kryteria z art. 29 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W świetle informacji przedstawionej przez Zakład, Sąd stwierdził, że odwołująca się nie ma wymaganego okresu ubezpieczenia wynikającego z pozostawania w stosunku pracy, jednakże okoliczność ta nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, bowiem M. S. spełnia wszystkie warunki wymienione w art. 29 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W wyroku z 11 września 2007 r., II UK 44/07 (OSNP 2008 nr 21-22, poz. 323) Sąd Najwyższy stwierdził, że osoba pobierająca świadczenie przedemerytalne nie traci statusu „ubezpieczonego będącego pracownikiem” w rozumieniu art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W ocenie Sądu Najwyższego osiągnięcie przez ubezpieczonego wymaganego do przyznania emerytury wieku w trakcie pobierania świadczenia przedemerytalnego, uprawnia go do emerytury, skoro prawo do świadczenia zostało uzyskane w związku z podleganiem pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu. Warunkiem nabycia emerytury w obniżonym wieku przez taką osobę jest nieprzerwane korzystanie, do czasu osiągnięcia wymaganego wieku, z uzyskanego po ustaniu stosunku pracy prawa do świadczenia przedemerytalnego. Pogląd ten potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z 4 stycznia 2008 r., I UK 198/07 (LEX 442846). Stanowisko to Sąd Apelacyjny zaakceptował w orzeczeniu z 19 lutego o sygn. akt III AUa 90/09, podziela je także Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym sprawę. Pozwala ono na uznanie, że okres objęcia M. S. ubezpieczeniem z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej od 10 stycznia 2006 r. do 19 stycznia 2008 r., nie może stanowić przeszkody w uznaniu, że spełnia ona warunek wymieniony w art. 29 ust. 2 pkt 1 wyżej opisanej ustawy emerytalno - rentowej.

Wnioskodawczyni przed złożeniem wniosku o emeryturę pobierała nieprzerwanie świadczenie przedemerytalne od 2 grudnia 2003 r., poprzedzone nieprzerwanym okresem pracy od 1 stycznia 1995 r. do 31 października 2003 r. w

„Z. " sp. z o.o. Wobec tego M. S. w okresie ostatnich 24 miesięcy podlegania ubezpieczeniu społecznemu poprzedzających przyznanie jej świadczenia przedemerytalnego, przez cały ten okres pozostawała w stosunku pracy. Spełnia więc warunek nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku wymieniony w art. 29 ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W tym stanie rzeczy apelacja nie mogła odnieść skutku, wobec braku podstaw faktycznych i prawnych, dlatego orzeczono o jej oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Organ rentowy zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego, opierając skargę kasacyjną na podstawie naruszenia prawa materialnego, przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i ustalenie, że odwołująca się spełnia warunki do przyznania prawa do wcześniejszej emerytury mimo, że bezpośrednio przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę podlegała ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej oraz w okresie ostatnich 24 miesięcy podlegania ubezpieczeniu społecznemu nie pozostawała w stosunku pracy przez okres co najmniej 6 miesięcy, to jest na przesłance wynikającej z art. 398 § 1 pkt 1 k.p.c.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w K. z 22 października 2008 r. i oddalenie odwołania M. S. od decyzji organu rentowego z 31 marca 2008 r. to jest orzeczenie co do istoty sprawy, ponieważ podstawa naruszenia prawa materialnego jest uzasadniona; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu .

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono potrzebą wykładni art. 29 ust. 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.) odnośnie właściwego stosowania zapisu art. 29 ust. 2 pkt 2 „w okresie ostatnich 24 miesięcy podleganiu ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu pozostawał w stosunku pracy przez co najmniej 6 miesięcy" w sytuacji przyjęcia, że spełniony jest warunek z art. 29 ust. 2 pkt 1 to jest, że ostatnim ubezpieczeniem przed złożeniem wniosku o emeryturę było ubezpieczenie pracownicze, traktując

nieskładkowy okres pobierania świadczenia przedemerytalnego, jako okres ubezpieczenia pracowniczego.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej organ rentowy wskazał na konieczność badania kwestii tytułu ubezpieczenia jakiemu wnioskodawca podlegał przed osiągnięciem wieku emerytalnego. Jeżeli to ubezpieczenie było z innego tytułu niż zatrudnienie to nie jest spełniona przesłanka do nabycia emerytury na podstawie art. 29 wyżej wymienionej ustawy. W niniejszej sprawie w okresie 24 miesięcy przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę i osiągnięciem wymaganego wieku emerytalnego wnioskodawczyni podlegała ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Powyższe uzasadnia przyjęcie skargi do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W uchwale składu siedmiu sędziów z 17 grudnia 2009 r., I UZP 7/09 (LEX nr 533221, Biuletyn Sądu Najwyższego 2009 nr 12, poz. 26) Sąd Najwyższy stwierdził, że ubezpieczeni urodzeni przed dniem 1 stycznia 1949 r., którzy po rozwiązaniu stosunku pracy do czasu złożenia wniosku o wcześniejszą emeryturę otrzymywali świadczenie przedemerytalne i w okresie jego pobierania zawarli umowę zlecenia, z tytułu której podlegali ubezpieczeniom społecznym, nie mogą być uznani za ubezpieczonych, którzy ostatnio, przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę, byli pracownikami w rozumieniu art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227).

W uzasadnieniu powyższej uchwały Sąd Najwyższy przedstawił i szczegółowo oraz przekonująco uzasadnił szerszą podstawę wyrażonego w niej poglądu prawnego, wskazując że przesłanka z art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej jest spełniona tylko wówczas, gdy pomiędzy ustaniem ostatniego stosunku pracy a złożeniem wniosku o emeryturę nie wystąpił żaden okres podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu niezwiązanego z zatrudnieniem w charakterze pracownika. Pobieranie po ustaniu stosunku pracy świadczenia przedemerytalnego nie niweczy zatem możliwości spełnienia omawianego warunku

dopóty, dopóki osoba je otrzymująca nie podejmie działalności objętej przymusem ubezpieczeń społecznych z innego tytułu niż pracowniczy. Ubezpieczonego ostatnio przed złożeniem wniosku o emeryturę z tytułu niezwiązanego z zatrudnieniem w charakterze pracownika (w tym z tytułu umowy zlecenia) nie można bowiem uznać za pracownika w rozumieniu art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej.

W rozpoznawanej sprawie jest bezsporne, że wnioskodawczynie nieprzerwanie od 2003 r. pobierała świadczenie przedemerytalne. W okresie pobierania tego świadczenia podlegała od 10 stycznia 2006 r. do 19 stycznia 2008 r. ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. W dniu 4 marca 2008 r. wnioskodawczynie złożyła wniosek o przyznanie prawa do emerytury.

W świetle okoliczności faktycznych sprawy nie ma więc wątpliwości, że wnioskodawczynie nie była ostatnio przed zgłoszeniem wniosku pracownikiem, ponieważ do 19 stycznia 2008 r. podlegała ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Nie spełniła zatem warunku określonego w art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej.

Ponadto z powyżej wskazanych dat zgłoszenia wniosku o przyznanie emerytury i podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej wynika, że w okresie ostatnich 24 miesięcy podlegania ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, poprzedzających dzień złożenia wniosku o emeryturę, nie pozostawała ona w stosunku pracy co najmniej przez 6 miesięcy. Nie spełniła więc również warunku określonego w art. 29 ust. 2 pkt 2 ustawy emerytalnej.

Wobec powyższego trafny okazał się kasacyjny zarzut naruszenia przez zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego art. 29 ust. 2 (jak doprecyzowano w uzasadnieniu podstawy skargi) ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego - na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z 398²¹ k.p.c.